Spiegels van de ziel verbeeld in acht jaar durend fotoproject

Stop met naar elkaar kijken en begin met elkaar te zien, luidt de boodschap van *The Naked Eye Project.* Met dit fotoproject wil fotograaf Nathan Mooij gesprekken over oogcontact in gang zetten.

Achtergrond

Nathan Mooij

Ik weet niet beter dan dat kijken voor mij altijd iets vanzelfsprekends was. Vanaf mijn vroegste jeugd was zicht, kijken, zien, mijn sterkst ontwikkelde zintuig. Het was daarom vanzelfsprekend dat ik een beroep koos dat met kijken samenhing: fotografie. Later breidde ik mijn loopbaan uit naar de optiek en sloot mij aan bij stichtingen die mensen in derdewereldlanden met oogproblemen helpen: Twobillioneyes en OneSight. Vrienden vertrouwden mij toe dat ze zich door mij 'gezien' voelden en ik werd altijd verliefd op ogen of uitstraling. Blijkbaar heb ik al lang iets met ogen en dat is altijd zo gebleven.

Ongeveer tien jaar geleden zag ik een illustratie van twee hersenhelften: de linker hersenhelft strak en netjes zwart-wit, de rechter hersenhelft exploderend van kleur en energie. De linkerhelft stuurt de rationele informatie aan, het spraakvermogen, de logica, terwijl de rechterhelft zich richt op het grote geheel, de emoties, de creativiteit. Meteen zag ik een mooi excuus voor mijn soms wat chaotische, ongeordende manier van leven en denken: mijn rechter hersenhelft was blijkbaar bovenmatig goed ontwikkeld! En een nog mooiere ontdekking: ik zag hierin een bevestiging van hoe ik mijzelf graag zag, namelijk gevoelig, extravert, creatief en humoristisch. Ik hoorde bij de categorie rechterhelft!

Split brain

De theorie waarop ik stuitte was van de Amerikaanse neuropsycholoog Roger Wolcott Sperry. Zijn zogenoemde *split brain*-theorie, de linker- en rechterbreintheorie, werd in 1981 bekroond met de Nobelprijs voor Fysiologie en Geneeskunde. Hoe interessant deze theorie ook is, later werden er ook veel nuances toegevoegd die voortkwamen uit wetenschappelijke vervolgonderzoeken. Zijn theorie was, kortom, aan evolutie onderhevig en werd alsmaar beter en verder onderzocht.

Oogstaarworkshops

Los van deze voor mij boeiende split brain-theorie, merkte ik dat als je iemand oprecht aankijkt, je alleen oogcontact kan maken met één oog tegelijk. Dit testte ik verder met onder meer oogstaarworkshops (eyegazing). Dit zijn sessies waarbij je met onbekende mensen, in stilte, twee minuten intens oogcontact maakt. Vervolgens deel je wat je zag en voelde.

De sessies waren indrukwekkende momenten van informatie en gevoelens delen. Ze maakten een boel bij me los. Meteen vroeg ik me af of deze 'ontdekking' iets te maken had met die linker- en rechterbrein van de mens. Zouden we onbewust kiezen? Zouden we de ene keer, als er sprake is van emotie in het contact, een koppeling maken met de rechter hersenhelft en de andere keer, als er sprake is van zakelijk en relationeel contact, met de linker hersenhelft? Inmiddels werkzaam in de optiekbranche – naast mijn werk als fotograaf, vond ik dit razend interessante materie.

Vanuit die fascinatie is mijn fotoproject *Naked Eye Project* ontstaan. Samen met collega-fotograaf en vriend Marco Kuijpers ben ik aan een serie portetten en Photoshopbewerkingen begonnen, waarbij we de linker- en rechterogen naast elkaar gingen klonen in steeds de originele foto. Dus: portretten met twee linkerogen én portretten met twee rechterogen. Zo kon ik met eigen ogen zien, of er een verschil was. Ik ontdekte dat, zoals de Engelsen het zo mooi zeggen: „there's more than meets the eye."

Zonder opsmuk

In totaal maakte ik 1200 portretten waarbij de modellen zich puur en zonder opsmuk lieten portretteren – deels ontbloot en zonder make-up. Heel kwetsbaar dus. Ik heb iedereen in dezelfde houding en met dezelfde belichting gefotografeerd, in sober zwart-wit waarbij de mensen met een neutrale blik recht de camera in kijken. Door deze aanpak leg ik zoveel mogelijk het accent op de ogen.

Van elk model maakte ik steeds twee portretten. De portretten lijken op het eerste gezicht identiek, maar er is één kenmerkend verschil: het ene portret heeft twee linkerogen en het andere twee rechterogen. In de ene foto is het linkeroog vervangen door het rechteroog, en in de andere foto rechts vervangen door links. Een tijdrovend en secuur werk, gedaan door Marco Kuijpers, waarbij het complete oog inclusief oogleden en wimpers werd vervangen.

Hierdoor ontstaat er voor de kijker een optische versterking van het gevoel wat elk van de twee ogen losmaakt. Zowel met mijn boek als met de tentoonstelling hoop ik dat de kijker in alle rust probeert om oogcontact te maken met de portretten. Soms zijn de verschillen namelijk overduidelijk en soms voel of zie je het pas na een tijdje. Maar

10 Opinie

Spiegels van de ziel verbeeld in acht jaar durend fotoproject

als je het gezien hebt, zie je het nooit meer anders.

Het mooie van dit fotoproject waaraan ik acht jaar werkte, is dat mensen geraakt worden door de portretten en anders naar elkaar gaan kijken. Dit is een van de mooiste complimenten voor mij als kunstenaar. Ogen zijn de spiegels van de ziel, daar mag je van mij allemaal anders - beter - naar gaan kijken. Je mag je blijven verwonderen over de schoonheid van deze vorm van communicatie, zonder woorden, met veel inhoud.

Stop met naar elkaar kijken en begin met elkaar echt te zien.

O Nathan Mooij is fotograaf, woonde de helft van zijn leven in Noordwolde en exposeert tot en met 2 juni met zijn Naked Eye Project in Museum Coda in Apeldoorn, zie ook www.nakedeyeproject.com

O Reageren op dit artikel? Mail naar info@nathanmooij.com

O Dit artikel uit de krant van afgelopen zaterdag is vandaag opnieuw afgedrukt, nu met bijbehorende foto's

Los van de boeiende split brain-theorie, merkte ik dat als je iemand aankijkt, je alleen oogcontact kan maken met één oog tegelijk
De portretten lijken identiek, maar hebben één verschil: het ene heeft twee linker- en het andere twee rechterogen

Naked Eye Project

Project leidt tot boek en expositie

Nathan Mooij werkte acht jaar aan zijn *Naked Eye* Project, een portrettenserie en onderzoek. De theorieën en ervaringen, zowel spiritueel als wetenschappelijk, en de contacten met onder anderen neurologen, oogartsen, optometristen, opticiens en de verhalen van de mensen die als model meewerkten aan de portretten, hebben geleid tot een boek *More than meets the eye.* **Van het boek, dat Mooij in 2017 in eigen beheer uitgaf, zijn inmiddels zevenduizend exemplaren verkocht. Museum CODA in Apeldoorn heeft het boek en de portrettenserie van Mooij als uitgangspunt genomen voor een**

overzichtstentoonstelling. Uit de ruim 1200 portretten die gemaald zijn na uitgave van het boek (waarvoor honderd eerder gemaalde portretten als leidraad dienden), is een nieuwe selectie gemaald:. Ze worden op groot formaat in sets in het museum getoond en dagen de ldjker uit om uitgebreid oogcontact te mal<en met de portretten. De expositie, die tot 2 juni te zien is, biedt de bezoeker interactieve manieren om zelf een onderdeel te worden van de tentoonstelling. Daarnaast zijn er 'levende' portretten te zien, in video: ademend en knipperend.

Modellen geportretteerd door fotograafNathan Mooij. met respectievelijk twee linkerogen en twee rechterogen.

Foto's: Nathan Mooij